

підготовки. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. 2020. Вип. 1 (3). ч. 2. С.127–134.

5. Цветкова Л. Ю. Методика викладання класичного танцю [Текст]: підручник для студентів вищих навчальних закладів. К: Альтерпрес, 2007. 324 с.

REFERENCES

1. Blok, L. D. (1987). *Klassicheskiy tanets: Istoriya i sovremennost'*. [Classical dance: History and modernity]. Kharkiv. [in Ukrainian]

2. Vasiruk, S. O. (2020). *Klasychnyy ekzersys yak zasib formuvannya profesiynykh navychok maybutnikh fakhivtsiv-khoreografov*. [Classical exercise as a means of forming professional skills of future choreographers]. Kyiv. [in Ukrainian]

3. Kotov, V., Oderiy, L. (2021). *Teoriya i metodyka klasychnoho tantsyu: metodychni rekomendatsiyi do kursu «Praktykum klasychnoho tantsyu» dlya zdobuvachiv bakalavrs'koho rivnya vyshchoyi osvity, spetsial'nosti 013 Pochatkova osvita, spetsializatsiyi «Khoreografiya»*. [Theory and technique of classical dance: methodological recommendations for the course «Practicum of classical dance» for applicants of the bachelor's level of higher education, specialty 013 Primary education, specialization «Choreography»]. Slavyansk. [in Ukrainian]

4. Tkachenko, I. (2020). *Tekhnichna ta metodychna zistavna ekzersysu narodno-stsenichnogo tantsyu v protsesi fakhovoyi pidhotovky*. [Technical and methodical comparative exercise of folk stage dance in the process of professional training]. Kyiv. [in Ukrainian]

5. Tsvyetskova, L. YU. (2007). *Metodyka vykladannya klasychnoho tantsyu*. [Methodology of teaching classical dance]. Kyiv. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

СИВОКОНЬ Юрій Михайлович – старший викладач кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх хореографів.

ПЕЧЕНЕНКО Максим Валерійович – Заслужений діяч мистецтв України, викладач кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, художній керівник та головний балетмейстер народного хореографічного ансамблю «Світанок» (м. Кропивницький).

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх хореографів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

SIVOKON Yuriy Mykhailovych – senior lecturer at the Department of Art Education at the Central Ukrainian Volodymyr Vynnychenko State University.

Scientific interests: professional training of future choreographers.

PECHENENKO Maksym Valeriyovych – Honored Artist of Ukraine, teacher at the Department of Art Education of the Central Ukrainian State Volodymyr Vynnychenko University, artistic director and chief choreographer of the folk choreographic ensemble «Svitanok» (Kropivnytskyi).

Scientific interests: professional training of future choreographers.

Стаття надійшла до редакції 11.07.2023 р.

УДК 78.071:37.016

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-279-285

СИМАКОВА Світлана Ігорівна –

аспірантка кафедри початкової і професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8173-3625>

e-mail: svitlana.simakova@outlook.com

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

У статті здійснено аналіз зарубіжного досвіду підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення. Особливу увагу зосереджено на дослідженні систем професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у країнах Європи, зокрема, у Республіці Польща, Німеччині, Франції, Великій Британії, Фінляндії та Швеції. Висвітлено специфічні особливості та пріоритетні напрями професійної підготовки майбутніх педагогів-музикантів у країнах Європи. Розкрито вплив систем професійної підготовки на формування особистості майбутніх фахівців музичного мистецтва та створення сприятливих умов для їх професійного розвитку. На основі здійсненого аналізу з'ясовано, що спільною рисою системи вищої освіти у європейських країнах є не лише орієнтація на підготовку висококваліфікованого фахівця, а передусім формування гармонійної особистості, яка поряд з ґрунтовними фаховими знаннями демонструє творчий підхід та прагнення до безперервного професійного зростання. Разом із тим, виявлено, що значною спільною характеристикою музично-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти у країнах Європи є тісний взаємозв'язок між теорією та практикою. Цей взаємозв'язок виявляється у взаємодії з освітніми та культурно-мистецькими установами, що створює сприятливе освітньо-розвивальне середовище для професійної підготовки педагогів-музикантів. Встановлено, що провідною тенденцією у європейських країнах є збільшення обсягу самостійної роботи та скорочення кількості лекційних годин, що виявляється у сучасних підходах до навчання. Крім того, з'ясовано, що майбутні фахівці музичного мистецтва мають право обирати індивідуальну траєкторію навчання, що забезпечує реалізацію їх творчих здібностей і потенційних можливостей, відповідає особистим і професійним потребам та інтересам. Вагоме значення у європейській практиці професійної підготовки відводиться педагогічному супроводу, що включає надання індивідуальної підтримки та допомоги здобувачам у визначенні освітніх і професійних цілей, виборі оптимальних стратегій досягнення успіху в навчанні, оцінюванні власних досягнень та перспектив подальшої діяльності.

Ключові слова: зарубіжний досвід, підготовка, майбутні фахівці, музичне мистецтво, професійне самовдосконалення.

SIMAKOVA Svitlana Ihorivna –
graduate student of the Department of Primary and
Professional Education,
H. S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8173-3625>
e-mail: svitlana.simakova@outlook.com

FOREIGN EXPERIENCE OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS IN MUSICAL ART FOR PROFESSIONAL SELF-IMPROVEMENT

The article analyzes the foreign experience of training future specialists in musical art for professional self-improvement. Special attention is focused on the study of systems of professional training of future music teachers in European countries, in particular in the Republic of Poland, Germany, France, Great Britain, Finland and Sweden. The specific features and priority areas of professional training of future music teachers in the considered countries are highlighted. The influence of professional training systems on the formation of the personality of future music specialists and the creation of favorable conditions for their professional development is revealed. Based on the analysis, it was found that a common feature of the higher education system in European countries is not only the orientation towards the training of a highly qualified specialist, but above all the formation of a harmonious personality, which, along with thorough professional knowledge, demonstrates a creative approach and a desire for continuous professional growth. At the same time, it was found that a significant common characteristic of music-pedagogical training of students of higher education in European countries is a close relationship between theory and practice. This relationship is manifested in interaction with educational and cultural and artistic institutions, which creates a favorable educational and developmental environment for the professional training of music teachers. It has been established that the leading trend in European countries is an increase in the volume of independent work and a reduction in the number of lecture hours, which is evident in modern approaches to learning. In addition, it was found that future specialists in musical art have the right to choose an individual learning trajectory that ensures the realization of their creative abilities and potential, meets personal and professional needs and interests. Great importance in the European practice of professional training is given to pedagogical support, which includes providing individual support and assistance to students in defining educational and professional goals, choosing optimal strategies for achieving success in education, evaluating one's own achievements and prospects for further activities.

Key words: foreign experience, training, future specialists, musical art, professional self-improvement.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Інтеграція системи вищої освіти України в європейський та світовий освітній простір зумовлює необхідність у перегляді змісту професійної підготовки майбутніх фахівців. Зокрема, на сучасному етапі затребуваними стають фахівці, які здатні до швидкої адаптації до потреб соціокультурного та професійного середовища, демонструють творчий підхід у здійсненні професійної діяльності, готові до викликів та професійних завдань будь-якої складності, прагнуть до професійного зростання протягом усього життя. У зв'язку із цим, з метою окреслення шляхів та напрямів підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців актуальним постає дослідження, урахування та впровадження зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх педагогів. В контексті окресленої у розвідці проблематики особливої уваги потребує вивчення практики професійної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва у провідних європейських країнах, які є представниками давніх педагогічних традицій та поряд із тим, демонструють новітні підходи у підготовці майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових розвідках останніх років вченими ґрунтовно проаналізовано специфіку професійної підготовки майбутніх фахівців у провідних зарубіжних країнах. Зокрема, особливості професійної підготовки майбутніх фахівців

музичного мистецтва у країнах Європи є предметом дослідження: В. Гаснюк, М. Михаськової, Н. Овчаренко, О. Олексюк, Н. Попович, В. Прокопчук, О. Умрихіної та ін. Вивченню проблем саморозвитку та самоосвіти, а також окремих аспектів проблеми професійного самовдосконалення майбутніх педагогів у провідних країнах Європи та світу присвячені праці: О. Власюк, М. Мамус, Н. Мельник, Я. Москальової, В. Филипської, В. Фрицюк та ін. Наразі питання професійного зростання особистості майбутнього педагога-музиканта є ключовими в системі сучасної музично-педагогічної освіти. Попри це, актуальним залишається вивчення практичного аспекту підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення, зокрема, шляхом звернення до інноваційного досвіду провідних європейських країн.

Мета статті полягає у дослідженні провідного зарубіжного досвіду підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із пріоритетних завдань педагогічної освіти низки європейських країн є підготовка високопрофесійних кадрів, які не лише опанували необхідний комплекс фахових знань, умінь та навичок, але поряд із тим, вільно володіють своєю професією й орієнтуються в суміжних галузях діяльності, здатні до постійного професійного

зростання, самовдосконалення й самореалізації [6, с. 207].

Необхідно відзначити, що у більшості країн Європи музичне мистецтво викладає вчитель-класовод, якого готують у закладах вищої педагогічної освіти. У закладі загальної середньої освіти в європейських країнах право викладати музичне мистецтво отримують або після закінчення педагогічних відділів університетів (з попередньою спеціальною музичною освітою або без неї), чи після закінчення закладів вищої музичної освіти, й лише як виняток – після закінчення закладів вищої освіти педагогічного профілю [8, с. 183]. Так, в *Республіці Польща* викладач музичного мистецтва передусім є фахівцем освіти з загальною, фаховою (музичною) та професійною (педагогічною) підготовкою в галузі засобів, форм, методів розвитку суб'єктів педагогічного процесу засобами музичного мистецтва чи циклу мистецьких дисциплін у загальноосвітньому маршруті. Педагогіка є теоретичною основою для підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва, а соціально-культурна мета професійно-педагогічної діяльності фахівця у польських закладах вищої освіти полягає у розвитку особистості майбутнього фахівця через навчання педагогічної професії у закладах загальної освіти та професійних музичних академіях, консерваторіях, академіях мистецтв, що здійснюють підготовку музиканта-виконавця, композитора, музикознавця, викладача конкретного музичного фаху [1, с. 94]. У польській вищій освіті зміст гуманітарної, професійної, педагогічної та психологічної підготовки майбутніх педагогів-музикантів складає засвоєння знань з історії світової та національної культури, музичного мистецтва, виконавських стилів, суміжних видів мистецтва, історії духовно-моральних та етичних вчень, музичної естетики та філософії, сучасної психології творчості, спілкування, навчання та виховання, а також сучасних методик індивідуального розвитку інтелектуальних і творчих можливостей здобувачів та формування вищих ціннісних якостей особистості [2, с. 128]. Серед багатьох музичних спеціальностей, які пропонуються в академіях Польщі, тільки «Художня освіта в галузі музичного мистецтва» є педагогічною спеціальністю. Здобувачі вищої освіти, що навчаються на інших спеціальностях та напрямках, мають можливість отримати педагогічну підготовку в Педагогічних Студіях. Педагогічна підготовка майбутнього педагога-музиканта складає 330-360 годин, у той час, як педагогічна практика в межах Педагогічних Студій становить 150 годин та включає загальнопедагогічну, методичну практики, консультації та курси. У межах загальнопедагогічної практики здобувач вищої освіти ознайомлюється з організацією праці різних типів закладів загальної середньої освіти та освітніх центрів, вивчає організаційні проблеми, правові норми та засади керування закладом освіти, а також досліджує основну документацію (статут закладу, правила, програми навчання, конспекти лекцій, журнали оцінок тощо) та допоміжні засоби організації навчального процесу (кімнати відпочинку, бібліотека, фонотека). Майбутні

фахівці, що проходять методичну практику в музичних школах 1-го і 2-го ступенів, здійснюють спостереження (відвідування лекцій) та проводять пробні лекції. Педагогічна практика включає обговорення відвіданих та проведених лекцій, обов'язкову участь у майстер-класах і семінарах з методології. Універсальним засобом естетизації підготовки педагогів-музикантів є створення «інтегрованого естетичного поля» – цілісного середовища опанування мистецьких і культурологічних дисциплін, що забезпечується єдністю педагогічного середовища в закладі загальної середньої освіти, вищій школі та мистецько-культурному середовищі регіону та країни. Такий підхід забезпечує неперервність формування професійно-особистісного досвіду педагога-музиканта [7, с. 17].

Метою професійної підготовки педагогів-музикантів в *Німеччині* є формування фахівців з високим рівнем професійної компетентності, глибокими знаннями теорії та практики музичного мистецтва, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність, розвивати творчі здібності здобувачів та сприяти їх духовно-естетичному розвитку. Традиційно, майбутні вчителі гімназій, реальних і професійних шкіл здобувають вищу освіту в університетах, вищих технічних навчальних закладах та технічних університетах. На базовому етапі навчання, тривалістю два роки, забезпечується загальнотеоретична підготовка кандидатів на посаду вчителів, в той час, як на основному етапі здобувачі вищої освіти розподіляються на два напрями. Перший напрям передбачає практичне освоєння спеціальності протягом двох семестрів, тоді як другий – передбачає теоретичну підготовку протягом чотирьох семестрів. Теоретичне навчання майбутніх вчителів завершується першим державним науковим іспитом. Екзамени з вибраних дисциплін можуть проводитися усно або письмово, з оцінюванням якості наукової самостійної роботи. Самостійно виконуючи завдання здобувачі вищої освіти мають можливість глибше ознайомитися з обраними спеціальностями та приділити більше уваги вивченню педагогічних дисциплін. Після успішного складання першого наукового іспиту настає другий етап навчання – підготовча робота для входження в теорію та практику педагогічної професії. Цей етап завершується другим державним іспитом, який дозволяє отримати право на зайняття посади вчителя. Цей іспит включає теоретичну (науково-практична робота, усний або письмовий екзамен) та практичну (проведення пробних уроків) складові [3]. Фаза практичної підготовки педагогів-музикантів передбачає, що майбутні вчителі музичного мистецтва працюють у закладах загальної середньої освіти й паралельно відвідують семінари, які супроводжують фазу практики та забезпечують підготовку до майбутньої професійної діяльності. Навчання відбувається за модульною системою, що чітко структурує навчальний процес, сприяючи полегшенню формування індивідуального навчального плану та забезпечуючи контроль особистісного та професійного зростання. Слід відзначити, що в

сучасній музично-педагогічній теорії та практиці Німеччини пріоритетними є орієнтація на особистість здобувача вищої освіти та бажання звільнити його від одноманітності у навчальному процесі та особистісному розвитку. Це передбачає надання можливостей здобувачеві вищої освіти для виявлення ініціативи у пізнавально-творчій діяльності, створення емоційно-стимулюючого освітнього середовища, розвитку саморегуляції та свободи, які виявляються у почуттях та свідомому прийнятті професійно-особистісної відповідальності. Разом із тим, навчально-виховний процес здійснюється в атмосфері професійно-творчої взаємодії, емоційної співдружності, діалогічно-педагогічного спілкування. Музично-педагогічний процес ґрунтується на демократичних принципах, де викладач виступає порадником, консультантом та джерелом знань, щоб створити реальні можливості вибору пізнавальних альтернатив та самореалізації, що відповідають рівню, розвитку і потенціалу кожного здобувача. Освітні програми формуються та добираються з огляду на максимальні можливості розвитку потенціалу і стимулювання творчих здібностей особистості. Окрема увага приділяється обговоренню проблем професійно-особистісного розвитку, засобів його оцінювання, що сприяють ефективному формуванню професійного досвіду майбутніх фахівців [7, с. 18–19].

У Франції, професійна підготовка майбутнього вчителя мистецтва зорієнтована на формування особистості майбутнього фахівця як педагога-музиканта для викладання інструментального класу (факультативу) у закладі загальної середньої освіти, а також як керівника-координатора для співпраці з культурно-мистецькими закладами, такими як філармонії, концертні зали, театри, художньо-мистецькі музеї та інші. Ці установи виступають постійними освітньо-мистецькими майданчиками для проведення уроків мистецтва у закладах загальної середньої освіти. Така співпраця між освітньою та мистецькою галузями через національні ресурсні центри надає можливість використовувати культурний простір культурно-мистецьких установ як освітнє середовище для оптимізації навчання здобувачів та стає навчально-мистецькою практикою для майбутніх вчителів мистецтва. Така тісна взаємодія та творча співпраця між закладами загальної середньої освіти, закладами вищої освіти та культурно-мистецькими установами через створення мистецьких майданчиків дозволяють організувати освітній простір як особливе навчально-розвивальне середовище для здобувачів вищої і загальної середньої освіти [9, с. 614].

Професійна підготовка майбутніх педагогів-музикантів у системі педагогічної освіти Франції відбувається шляхом ефективної взаємодії державних закладів Міністерства національної освіти, які реалізують різноманітні професійні освітні програми, спрямовані на формування професійної компетентності особистості вчителя. Цей процес базується на принципах демократизації, наступності, відкритості й неперервності. Успішна підготовка педагога-музиканта визначається

взаємодією декількох ключових аспектів: забезпечення умотивованого вибору професії; формування особистісних якостей за допомогою елективних курсів, які сприяють інтеграції знань, розвитку глобального професійного мислення та надають можливість обрати індивідуальну освітню траєкторію; підготовка до розв'язання актуальних професійно-творчих проблем; практична спрямованість професійної підготовки, модернізація педагогічної практики під час професійної підготовки [7, с. 18].

У Великій Британії існує інтегрована модель підготовки педагогів-музикантів, яка характеризується рядом специфічних особливостей. В педагогічному коледжі майже всі вчителі опановують базовий музичний курс. Після трьох років навчання випускники педагогічних коледжів здобувають ступінь бакалавра едукції (BEd), а за наявності однорічного післядипломного курсу можуть отримати доповнення до ступеня (BEd Hons, major in music). Навчання в музичному коледжі можна доповнити педагогічним курсом в університеті. У цьому випадку ступінь бакалавра (B Mus, BA) присуджується музичним коледжем (музичне виконавство) або університетом (музикознавство) і його можна доповнити сертифікатом вчителя закладу загальної середньої освіти (PGCE) післядипломного рівня [5, с. 147]. У Великій Британії університети забезпечують цілісну теоретичну підготовку педагогів-музикантів, в той час, як практичні навички формуються шляхом безпосереднього викладання в закладах загальної середньої освіти, що свідчить про взаємозв'язок та співпрацю університетів з іншими закладами освіти, що займаються підготовкою педагогів-музикантів [4, с. 93]. Система вищої педагогічної освіти у Великій Британії характеризується демократичністю, використанням тьюторського підходу, відсутністю бюрократичних процедур та регламентації змісту навчальних дисциплін, практичною спрямованістю навчання, значною увагою до педагогічної практики, зменшенням обсягу лекційного часу (до 25%) та зосередженням на самостійній роботі здобувачів вищої освіти (понад 60%). Система характеризується персоналізацією навчання, розвинутим дистанційним навчанням, тісним співробітництвом між університетом та вчителями закладів загальної середньої освіти, пріоритетністю незалежності та професійних цінностей у розумінні поняття «професіоналізм вчителя», акцентом на самовдосконаленні системи шляхом щорічних письмових відгуків та оцінок колег щодо оцінювання професійної діяльності кожного викладача та інших аспектах [9, с. 614–615].

Система освіти у Фінляндії спрямована на виконання соціальної функції та є втіленням принципів суспільства добробуту (welfare society). У Фінляндії вищу освіту отримують 66% здобувачів, що становить найвищий показник у регіоні. Здобувачі розглядаються як архітекти свого власного навчання, компетентності та світогляду [11, с. 25–29]. Виховання молодого покоління в загальноосвітній і вищій школі має за мету збереження та розвиток фінської національної

культури й мистецтва, створення сприятливого психологічного клімату в освітньому середовищі та формування поваги до прав і свобод, справедливості й толерантності. Процес навчання ґрунтується на принципах гнучкої стандартизації, відсутності ієрархічного розподілу предметів на пріоритетні й другорядні («несерйозні»), педагогічного балансу між консерватизмом і прогресивністю, досвідченістю та інноваційним мисленням, фаховою відповідальністю й узгодженістю, компліментарністю та свободою [9, с. 609]. Загалом, в процесі професійної підготовки педагогів у Фінляндії велике значення приділяється педагогічній практиці, яка включає відвідування майбутніми вчителями базових університетських шкіл вже з початку навчального процесу, що сприяє поступовому ознайомленню з особливостями педагогічної діяльності на молодшому ступені закладу загальної середньої освіти. Під час загальної практики майбутні вчителі ознайомлюються з нюансами викладання різноманітних шкільних предметів, вивчають різні методи навчання, форми контролю та оцінювання. Вони набувають навичок планування, проведення і оцінювання різноманітних занять. Паралельно з практичною роботою, кожен здобувач вищої освіти складає своє портфоліо та активно бере участь у навчальних дискусіях, що відбуваються після кожного проведеного ним уроку. Після цього, проводяться загальна, польова та фінальна викладацька практики. Часто польова та викладацька практики об'єднуються в єдину інтегровану систему, що надає здобувачам вищої освіти можливість розширити свої особисті горизонти щодо професії вчителя та ознайомитися з різноманітними методами і прийомами навчання. Головна мета такої практики полягає у сприянні майбутньому фахівцю в пошуку власного шляху та викладацького стилю [10, с. 411–412]. Для інтеграції практичних та теоретичних аспектів освітньої програми здобувачі вищої освіти обов'язково здійснюють навчально-дослідницькі проекти, у яких їх висновки включаються до есе, пов'язаного з темою дисертаційного дослідження. Магістерська дисертація є індивідуальною роботою здобувача, однак пошук літератури, збір та аналіз даних для дослідження й інші етапи можуть проводитися в парах або групах. Здобувачі самостійно обирають тему дослідження, керуючись власними інтересами та особистим педагогічним досвідом [12, с. 95–96].

У Швеції підготовка вчителів музичного мистецтва здійснюється у Вищих музичних школах та Королівській музичній академії як виключних закладів, які готують вчителів музичного мистецтва. Слід зауважити, що протягом останньої чверті ХХ століття найактивніші інноваційні процеси в галузі вищої музичної освіти відбуваються саме у Швеції. У Вищій музичній школі спостерігається впровадження новітніх світових тенденцій розвитку, таких як система кредитів та індивідуалізація навчальних програм, де лише 40% змісту є обов'язковим для всіх. Крім того, розвивається мережа додаткової освіти та забезпечується автономія закладів вищої освіти.

Вже втілена реформована система педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти у трьох державних Вищих музичних школах не розділяє їх на дві категорії – вчителі закладів загальної середньої освіти або вчителі гри/співу у музичній школі [5, с. 148]. Шведська вища освіта сфокусована на декількох пріоритетних напрямках. По-перше, велика увага приділяється практико-орієнтованій підготовці майбутніх вчителів. Крім того, вагоме значення приділяють неперервній освіті протягом життя. Особливий акцент робиться на компетентнісній підготовці та розвитку полікультурної освіти. Разом із тим, значна увага приділяється науковим дослідженням та широкому використанню інформаційних технологій у професійній діяльності, а також дистанційній формі навчання для підготовки вчителів та інших фахівців [9, с. 610].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Таким чином, здійснений аналіз зарубіжного досвіду підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва свідчить про наявність певних особливостей, пов'язаних з традиціями підготовки фахівців музичного мистецтва в кожній країні. Слід відзначити, що спільною характеристикою системи вищої музично-педагогічної освіти провідних європейських країн є не лише орієнтація на формування фахівця, який володіє високим рівнем професійної компетентності, а передусім на розвиток гармонійної особистості, яка не тільки володіє ґрунтовними знаннями, уміннями та навичками у галузі музичного мистецтва, демонструє творчий підхід у вирішенні професійно-педагогічних завдань, відкритість до нових ідей та підходів, а також володіє здатністю до підвищення власного професійного рівня. Професійна підготовка майбутніх фахівців музичного мистецтва в європейських країнах побудована на засадах тісного взаємозв'язку між теорією та практикою. Особливе значення приділяється забезпеченню якісної практичної підготовки, що спрямована на збагачення музично-педагогічного досвіду, набуття організаційних умінь і навичок, опанування ефективними методами та прийомами особистісного та професійного зростання. Однією зі значущих спільних характеристик систем вищої освіти провідних європейських країн є акцент на інтенсивній взаємодії з культурно-мистецькими та освітніми установами з метою полегшення інтеграції майбутніх фахівців у професійну сферу, створення спеціальних умов для розкриття творчого потенціалу й формування мистецького та педагогічного світогляду кожного здобувача вищої освіти. Крім того, вагоме значення набуває збільшення обсягу самостійної роботи та відповідне скорочення кількості лекційних годин, що передбачає залучення майбутніх педагогів-музикантів до індивідуальних навчальних та дослідницьких проектів, здійснення творчих завдань, що сприяє формуванню пошуково-аналітичних умінь і навичок, розвитку критичного мислення, творчої самостійності, самоконтролю та самоорганізації. Майбутні фахівці музичного мистецтва мають право обирати індивідуальну траєкторію навчання, що передбачає можливість

самостійного вибору навчальних дисциплін та спеціалізацій відповідно до особистісних і професійних інтересів та потреб, участь у програмах академічної мобільності, що надає можливості здобувачам вищої освіти долучитися до міжнародної академічної спільноти, створює сприятливі умови для їх самореалізації та обміну професійним досвідом. Належне значення у європейській практиці професійної підготовки педагогів-музикантів відводиться також забезпеченню педагогічного супроводу в умовах професійної підготовки здобувачів вищої освіти. Викладачі надають індивідуальну підтримку, допомагають здобувачам у визначенні власних цілей та обранні оптимальних стратегій досягнення успіху у навчанні, оцінки особистих досягнень та перспектив подальшої роботи.

Майбутні напрями наукових досліджень вбачаємо у вивченні моделей та практик підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва до професійного самовдосконалення в системі вищої педагогічної освіти України.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Кривохижа І. Особливості професійної підготовки фахівців музичного мистецтва в Польщі. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні Науки*. 2016. № 2 (53). С. 93–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2016_2_20 (дата звернення: 16.05.2023).
2. Кривохижа І. Професійна підготовка майбутніх педагогів-музикантів у сучасній Польщі. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2016. № 1. С. 126–130.
3. Махия Н. Система професійної підготовки вчителя у Німеччині: тенденції становлення та розвитку. *«Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку»*. 2008. № 1. URL: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n1_2008_st_30 (дата звернення: 16.05.2023).
4. Мороз М., Савчук П. Світовий і вітчизняний досвід організації музично-педагогічної підготовки фахівців у системі вищої освіти. *Інноваційні освітні технології: світовий і вітчизняний досвід використання в системі неперервної освіти*: монографія. Київ – Жешув, 2022. С. 91–108.
5. Николаї Г. Європейські моделі підготовки вчителів музики. *Педагогічні науки: Збірник наукових праць*. 2008. Ч. 3. С. 142–150. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/04/19-6.pdf#page=142> (дата звернення: 16.05.2023).
6. Олексюк О., Попович Н. Зарубіжний досвід неперервної фахової підготовки вчителів музики. *Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття*: матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., м. Київ, 16–17 жовт. 2014 р. Київ, 2014. С. 207–214. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4858/1/O_M_Oleksyuk_16_10_14_konf_IM.pdf (дата звернення: 16.05.2023).
7. Попович Н., Буркало С. Досвід реалізації компетентнісного підходу у неперервній професійній підготовці вчителя музики прогресивних європейських країн. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2016. № 1. С. 14–19.
8. Попович Н. Неперервна професійна підготовка вчителя музики в Республіці Польща. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія*

«Педагогіка та психологія». 2016. № 2 (4). С. 183–186. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2016_2_47 (дата звернення: 16.05.2023).

9. Прокопчук В. Європейський досвід професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Vector of modern pedagogical and psychological science in Ukraine and EU countries*: Collective monograph. Riga, 2020. С. 603–619. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-37-2.2.13> (дата звернення: 17.05.2023).

10. Прохорова С. Сучасна педагогічна освіта в Фінляндії: структура та зміст. С. 409–413. URL: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova9/subor/Prokhorova.pdf> (дата звернення: 17.05.2023).

11. Скиба М. Освіта для турбулентного світу. Київ: Укр. Ін-т майбут., 2017. 80 с.

12. Kansanen P. Teacher education in Finland: Current models and new developments. *Institutional approaches to teacher education within higher education in Europe: Current models and new developments* / ed. by L. Moon Moon, L. Vlăscianu, C. Barrows. Bucharest, 2003. P. 85–108.

REFERENCES

1. Kryvokhyzha, I. (2016). Osoblyvosti profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv muzychnoho mystetstva v Polshchi [Peculiarities of professional training of music specialists in Poland]. *Naukovyi visnyk MNU imeni V. O. Sukhomlynskoho. Pedahohichni Nauky*. 2 (53). S. 93–97. [in Ukrainian]
2. Kryvokhyzha, I. (2016). Profesiina pidhotovka maibutnikh pedahohiv-muzykantiv u suchasni Polshchi [Professional training of future music teachers in modern Poland]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Seriya «Pedahohichni nauky*. 1. S. 126–130. [in Ukrainian]
3. Makhynia, N. (2008). Systema profesiinoi pidhotovky vchytelia u Nimechchyni: tendentsii stanovlennia ta rozvytku [The system of professional teacher training in Germany: trends of formation and development]. *«Pedahohichna nauka: istoriia, teoriia, praktyka, tendentsii rozvytku»*. 1. [in Ukrainian]
4. Moroz, M., Savchuk, P. (2022). Svitovyi i vitchyzniani dosvid orhanizatsii muzychno-pedahohichnoi pidhotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoi osvity [World and domestic experience of organizing music-pedagogical training of specialists in the system of higher education]. *Innovatsiini osvitiini tekhnologii: svitovyi i vitchyzniani dosvid vykorystannia v systemi neperervnoi osvity: monohrafiia*. Kyiv – Zheshev. S. 91–108. [in Ukrainian]
5. Nikolai, H. (2008). Yevropeiskii modeli pidhotovky vchyteliv muzyky [European models of music teacher training]. *Pedahohichni nauky: Zbirnyk naukovykh prats*. Ch. 3. S. 142–150. [in Ukrainian]
6. Oleksiuk, O., Popovych, N. (2014). Zarubizhnyi dosvid neperervnoi fakhovoi pidhotovky vchyteliv muzyky [Foreign experience of continuous professional training for music teachers]. *Profesiina mystetska osvita i khudozhnia kultura: vyklyky XXI stolittia: mater. Mizhnarod. nauk.-prakt. konf., m. Kyiv, 16–17 zhovt. 2014 r.* Kyiv. S. 207–214. [in Ukrainian]
7. Popovych, N., Burkalo, S. (2016). Dosvid realizatsii kompetentnisnogo pidkhodu u neperervni profesiinii pidhotovtsi vchytelia muzyky prohresyvnykh yevropeiskykh krain [Experience of implementing the competence approach in continuous professional training of music teachers in progressive European countries]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*. 1. S. 14–19. [in Ukrainian]
8. Popovych, N. (2016). Neperervna profesiina pidhotovka vchytelia muzyky v Respublitsi Polshcha [Continuous professional training of music teachers in the Republic of Poland]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnogo universytetu. Seriya «Pedahohika ta psykholohiia»*. 2 (4). S. 183–186. [in Ukrainian]
9. Prokopchuk, V. (2020). Yevropeyskyi dosvid profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzychnoho

mystetstva [European experience of professional training for future music art teachers]. Vector of modern pedagogical and psychological science in Ukraine and EU countries: Collective monograph. Riga, S. 603–619. [in Ukrainian].

10. Prokhorova, S. (2023). Suchasna pedahohichna osvita v Finliandii: struktura ta zmist [Modern pedagogical education in Finland: structure and content], S. 409–413. [in Ukrainian]

11. Skyba, M. (2017). Osvita dlia turbulentnoho svitu [Education for a turbulent world]. Kyiv: Ukr. Inst. maibut. 80 s. [in Ukrainian].

12. Kansanen, P. (2003). Teacher education in Finland: Current models and new developments. Institutional approaches to teacher education within higher education in Europe: Current models and new developments / ed. by L. Moon Moon, L. Vlă sceanu, C. Barrows. Bucharest. P. 85–108. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СИМАКОВА Світлана Ігорівна – аспірантка кафедри початкової і професійної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди.

Наукові інтереси: професійна освіта, музична педагогіка, педагогіка вищої школи, професійне самовдосконалення.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SIMAKOVA Svitlana Ihorivna – graduate student of the Department of Primary and Professional Education, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University.

Scientific interests: professional education, music pedagogy, higher education pedagogy, professional self-improvement.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2023 р.

УДК: 378.147.091.33:78

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-285-289

СОВІК Тетяна Віталіївна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцентка кафедри музичного мистецтва
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1550-1997>
e-mail: tsovik1977@ukr.net

ПУХАЛЬСЬКИЙ Тарас Дмитрович –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
музичного мистецтва
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8559-5482>
e-mail: taraspuhalskiy@gmail.com

**ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-МУЗИКАНТІВ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У статті розкриваються особливості формування технологічної компетенції студентів-музикантів у закладах вищої освіти. Проаналізовано вимоги стейкхолдерів (потреба закладів освіти у кваліфікованих фахівцях, спроможних забезпечити на високому рівні освітній процес, спрямований на виховання освіченого, креативного, творчого підростаючого покоління), що спрогнозувало якісну зміну концептуальних підходів освітньої діяльності здобувачів вищої освіти спеціальності Музичне мистецтво. Визначено поняття «технологічна компетенція майбутніх учителів музичного мистецтва» як спроможність вільно оперувати педагогічними методами, прийомами, засобами навчання в освітньому середовищі закладів загальної середньої освіти. На основі аналізу наукових досліджень з значеної проблеми та власного досвіду розроблено структуру технологічної компетенції студентів-музикантів та подано характеристику кожного компонента (методи, прийоми навчання (мотиваційні, розвитку музичного сприйняття, творчо-інтерактивні); форми навчання (різноманітні типи уроків музичного мистецтва/мистецтва та форми позакласної музично-виховної роботи); інструментарій навчання (засоби: інформаційні технології, музичний інструмент, методична та навчальна література); власна виконавська майстерність (гра на музичному інструменті, постановка голосу, хорове диригування); спроможність використання набутих методичних знань, умінь і навичок у практичній діяльності (проведення фрагментів музичної діяльності на уроці музичного мистецтва/мистецтва: слухання музики, спів, музична грамота, музично-дидактична гра, музично-ритмічна діяльність, гра на дитячих музичних інструментах; проведення фрагментів різних форм позакласної музично-виховної роботи). Обґрунтовано та висвітлено методичні рекомендації щодо формування технологічної компетенції студентів-музикантів у ході вивчення музичних дисциплін у закладах вищої освіти. Доведено, що володіння технологічною компетенцією є невід'ємною складовою фахової компетентності студента-музиканта та слугує запорукою високого рівня його майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: студент-музикант, технологічна компетенція, професійна підготовка, заклад вищої освіти, музичні дисципліни.

SOVIK Tetiana Vitaliivna –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
at the Department of Musical Arts